

УДК 234.45

В.О. Левицький, канд..істор. наук, доц., В.Я. Кудлак, канд.. економ. наук., доц.
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

V.O. Levytskyi, Ph.D., Assoc. Prof., V.Y. Kydlak, Ph.D., Assoc. Prof.

THE HISTORY AND PERSPECTIVES OF LIGHT INDUSTRY OF UKRAINE

Легка промисловість України охоплює галузі, що виробляють товари народного споживання – тканини, одяг, взуття, предмети галантереї та парфумерії тощо. Серед них – текстильна, швейна, трикотажна, шкіряно-галантерейна, взуттєва, хутрова та інші галузі. Крім того підприємства легкої промисловості виробляють й товари виробничого призначення – корд, канати, штучну шкіру тощо. Сировиною для галузі є натуральні, штучні та синтетичні волокна. Легка промисловість України переробляє як власну (льон, шкіра, хутро, хімічні волокна, вовна), так і привізну (вовна, бавовна, текстиль) сировину.

Легка промисловість - одна з найстаріших галузей народного господарства – створювалася протягом сторіч. Поштовх до її виникнення дали перші мануфактури. З прадавніх часів людина не могла обійтись без одягу, взуття, посуду тощо. Більше того, ці речі, які ми тепер називаємо товарами широкого вжитку, що вироблялись у давнину найпримітивнішим способом, дали поштовх не тільки для створення однієї з найпотужніших та найважливіших галузей (яку по іронії долі хтось назвав легкою) практично всього цивілізованого світу, а й життя і розвиток індустрії планети в цілому. Прялка та ткацький верстат для ручного ткання були відомі людству вже не одне тисячоліття. На базі цих знарядь декілька століть тому почала створюватись промисловість у сучасному розумінні цього слова. Зародження легкої промисловості, і в першу чергу текстильної, спонукало до виникнення машинобудування, хімічної та інших галузей виробництва. А винахід першого верстата з програмним формуванням рисунка тканини близько двохсот років тому назад дав можливість сьогодні мати виробництво персональних комп'ютерів та іншої електронно-обчислювальної техніки, користувачі якої, як і виробники, мабуть, і не здогадуються, що праматір'ю цих машин була машина на ткацькому верстаті. До речі, за класом складності ткацький верстат і сьогодні – одна з найскладніших машин у світі.

В Україні легка промисловість почала формуватися в другій половині XIX ст. Саме тоді з'явилися перші шкіряні заводи у Києві та Бердичеві, джутова фабрика в Одесі, канатний завод у Харкові. Підприємства легкої промисловості на початку XX ст. більше походили на кустарні майстерні та мали незначний обсяг виробництва. Проте вже через півстоліття, коли було збудовано низку потужних підприємств, галузь розвивалася прискореними темпами. Наприкінці XX ст. легка промисловість посідала вагоме місце в економіці України. Її частка у структурі промислового виробництва становила майже 12%. Проте в останні роки спостерігається суттєве скорочення обсягів її виробництва (1% у структурі промисловості України в 2013 р.).

На сьогодні легка промисловість - це 25 підгалузей, підприємства яких мають швидкий оборот капіталу, високу рентабельність виробництва. Після продуктів харчування – це друга щодо потреб населення галузь. Потужності легкої промисловості України спроможні виробляти близько 1 млрд.м² тканин, понад 3 млрд. дм² шкіртоварів, 150 млн. пар взуття, більш як 325,8 млн. пар панчішно-шкарпеткових виробів, 200 млн. од. одягу, понад 200 млн. од. трикотажних виробів, 200 млн. шт. фарфорового посуду, 2 млн. м² натуральних вовняних класичних килимів та іншої продукції.

В Україні успішно працюють як великі, так і середні й малі підприємства. Ефективність їх роботи не залежить від розмірів.. Ринок покаже, хто з них має право на існування. Сучасні українські великі підприємства, як правило, працюють на експорт. Вони мають свої кооперативні зв'язки із зарубіжними партнерами, які дають їм змогу одержувати великі замовлення і реалізовувати продукцію на західних ринках. На українському ринку такої мережі, яка працює на реалізацію товару, ще немає. І створити її надзвичайно складно або й просто неможливо. Тому на внутрішньому ринку успішно працюють малі й середні підприємства, бо гнучкіше можуть реагувати на потреби внутрішнього ринку. Оскільки відсутня велика мережа оптового продажу, яка є на Заході, вони самотужки створюють свою мережу збуту для реалізації товару. Проте тут є ще одна серйозна державна проблема. Українське законодавство створює несприятливі умови для роботи великих та малих підприємств. Є певні особливості оподаткування малих підприємств, простіші для виробника, завдяки чому вони можуть конкурувати з великими підприємствами.

Галузь спроможна забезпечити завантаження близько півмільйона працюючих безпосередньо, і, при умові такого завантаження, дати роботу ще мільйону працюючих в агропромисловому, хімічному та машинобудівному комплексах країни, сферах оптової та роздрібною торгівлі і побутових послуг населенню.

Розв'язання розглянутих проблем та вирішення поставлених питань сприятиме відродженню вітчизняної легкої промисловості, яка є надійним підґрунтям економіки незалежної України.

Легка промисловість України може стати базовим джерелом створення загальнодержавних фінансових нагромаджень і формування необхідного фінансового ринку, а також дасть можливість створити за короткий час власний інвестиційний потенціал для інших галузей промисловості та важливих соціальних програм. Тому необхідно в інтересах України терміново створити стартові передумови для "запуску" легкої промисловості до режиму стійкого функціонування та досягнення нею рівня самофінансування.

Забезпечити це відродження можна і необхідно тільки за умови, що заходи будуть системними та комплексними, цілеспрямованими і достатніми для отримання відчутних позитивних результатів.

Виробництво непродовольчих товарів широкого вжитку в розвинених країнах є пріоритетним, внаслідок чого ці країни не тільки задовольняють основну частину національного попиту на такі товари власними силами, а й забезпечують розвиток споріднених галузей (агро-сировинна база, хімічна промисловість, виробниче обладнання, транспорт, сервіс, торгівля, освіта та ін.), що дає змогу створити значну кількість робочих місць і забезпечити більш ніж половину бюджетних надходжень.

Легка промисловість – надзвичайно важлива для України, адже вона не просто одягає і взуває людей, а й дає значні надходження до бюджету. Крім того, легка промисловість України може забезпечити роботою до 500 тис. чол. і гарантувати швидке повернення витрачених коштів. До того ж, легка промисловість малоенергомістка, а її робота екологічно чиста.